

STENHUGGEREN

MEDLEMSBLAD FOR JYSK STENKLUB

42. årgang nr. 2

April 2016

Total nr. 152

Jyttes mange gravegange (for det meste fra de eocæne lag ved Fredericia) fremlagt til februar-mødets foredrag om sporfossiler.

Foto: Arne Dich

Stenhuggeren: Medlemsblad for Jysk Stenklub

Formand:

Ingemann Schnetler, Fuglebakken 14, Stevnstrup, 8870 Langå 8646 7282
i.schnetler@mail.dk

Medlem af bestyrelsen og redaktør

Søren Bo Andersen, Engdalsvej 65A, 3.tv. 8220 Brabrand 2625 1733
sba@geolsba.dk

Medlem af bestyrelsen og kasserer

Jytte Frederiksen, Myntevej 16, 8240 Risskov 8617 4697
jytte@dichmusik.dk

Medlem af bestyrelsen

Linda Lægdsmand, Lyngvej 55, 8420 Knebel 8635 2740
lindakaj@gmail.com

Medlem af bestyrelsen

Hans J. Mikkelsen, Kjærslund 18, 8260 Viby J 8629 5518/4054 3902

Jysk Stenklub, Myntevej 16, 8240 Risskov: Bank reg.nr. 1551 1217380

Årskontingent i 2016: 150 kr. for enkeltpersoner, 200 kr. for par.

Klubbens hjemmeside: <http://www.jyskstenklub.dk/>

Webmaster: Ingemann Schnetler

Medlemslisten: kan fås hos kassereren.

Klubblade fra andre klubber bedes sendt til formanden.

Fotos anvendt i dette blad er taget af *Arne Dich*, hvis ikke andet er nævnt

Indhold i dette nummer :

Side 3	Referat af Generalforsamlingen
Side 5	Formandens beretning
Side 9	Rav-og ravfundsteder fra hele verden
Side 16	Klubture og arrangementer 2015
Side 17	Turannonce: Strandtur Ved Sangstrup klint
Side 18	Turannonce: Sommer udflugt til Årø
Side 19	Turannonce: Invitation til Mols træf
Side 20	Turannonce: Weekendtur til Hannover området
Side 21	Narsaq-1
Side 24	Meteoritten fra Ejby
Side 30	Om meteoritten på Natholdet
Side 33	Sommerens Udstilling på Mors
Side 35	Kontingent/værksted
Bagsiden	Programsiden

Generalforsamlingsreferat

Den ordinære generalforsamling blev afholdt lørdag den 5. marts 2016 kl. 16.30.

Dagsordenens punkter	Vedtagelser på mødet
1. Valg af dirigent.	Børge Halkjær valgt som dirigent
2. Formandens beretning.	Se beretningen på næste side her i bladet. beretningen v/Ingemann Schnetler blev godkendt
3. Aflæggelse af regnskab	Regnskabet blev fremlagt af Jytte Frederiksen, og godkendt. Budgettet for næste år blev nævnt som orientering.
4. Valg af bestyrelsesmedlemmer i h. t. § 4.	
På valg er:	
Jytte Frederiksen (villig til genvalg).	Jytte Frederiksen blev genvalgt får 2 år.
Linda Lægdsmand (villig til genvalg).	Linda Lægdsmand blev genvalgt for 2 år.
5. Valg af en 1. og en 2. bestyrelsessuppleant.	
På valg er:	
Henrik Jensen (villig til genvalg).	Henrik Jensen genvalgt for 1 år
Pia Kamuk Nielsen (villig til genvalg).	Pia Kamuk Nielsen genvalgt for 1 år.
6. Valg af 1 revisor (udenfor bestyrelsen).	Børge Halkjær genvalgt som ekstern revisor for 2 år.
På valg er:	
Børge Halkjær (villig til genvalg).	
7. Valg af revisor suppleant	Kjeld Gade Sørensen genvalgt som revisorsuppleant for 1 år.
På valg er:	
Kjeld Gade Sørensen (villig til genvalg).	
8. Fastsættelse af kontingent for det kommende regnskabsår.	Kontingentet for 2017 er uændret: 150./år for enkeltpersoner og 200 kr./år for par.
9. indkomne forslag	Ingen indkomne forslag.
10. Eventuelt.	*)

- *) Under punkt 10, *eventuelt*, hvor man dog ikke kan vedtage noget, var der fra salen ros til klubbens blad og den involverede redaktion.
- Kassereren forklarede, hvorfor kontingentet for par ikke er det dobbelte af enkelt-kontingentet: Langt den største udgift i forbindelse med et abonnement er trykning og postforsendelse af klubbladet, der beløber sig til 20-21 kr. for hvert af de 4 numre pr. år. Par får kun 1 stk. klubblad, derfor den ringe forskel i kontingentbeløbene.
- Ingemann Schnetler fremlagde et forslag til studiekredsemne i efteråret (og senere): Studiekredsen kunne samle information og fotos af fossiler og lokaliteter fx fra danien-lagene på Djursland til brug for alle medlemmer i vor klub og andre klubber. Resultatet kunne placeres på klubbens hjemmeside til "frit brug".

**Efter marts-mødets foredrag om "Danske søpindsvin" inviterer Søren Bo Andersen til at hente/downloade foredragets PowerPoint-fil med de mange fotografier af søpindsvin. Se net-adressen på nedenstående foto:
(Foto: Arne Dich).**

Pkt. 2 på generalforsamlingens dagsorden: Formandens beretning 2016

Også denne vinter har været mild, og nu er det næsten forår og tid for Jysk Stenklubs generalforsamling, hvor vi prøver at gøre status over det forløbne år siden sidste generalforsamling. Vi har endnu et klubmøde i april, og så bliver det igen tid for vore udendørsaktiviteter.

Vi har haft et godt år med fin tilslutning til klubbens arrangementer, hvad enten det drejer sig om sommerhalvårets ture eller vinterhalvårets foredrag. Vi har nu 157 medlemmer (77 enkeltmedlemmer og 40 par), så vores medlemstal har været en smule vigende. I det forløbne år er der kommet 8 nye medlemmer til de seneste lige inden dette møde, så vi håber, at tilgangen vil vokse.

Formanden, Ingemann Schnetler, aflægger årets beretning flankeret af mødet dirigent, Børge Halkjær. (Foto: Arne Dich).

Traditionen tro har vores turudvalg også i det forløbne år arrangeret fine og afvekslende ture, og der har i alt været ca. 140 deltagere. Den første tur gik til Sangstrup Klint i april, og fra 24. april til 2. maj var der en 9 dages tur til Gotland. I juni var der en strandtur til Helgenæs, og årets sommerudflugt

gik til Alrø og Juelsminde. I august deltog mange af klubbens medlemmer i Mols-træffet hos Linda og Kaj, og der var som sædvanligt både en dejlig 'bjergtur' i det flotte landskab og derefter hyggeligt klubsamvær med både god beværtning, sten på bordet og Linda og Kajs flotte fossilsamling. Tak for en dejlig dag til Linda og Kaj! I september fulgte årets anden udlandstur, der gik til Höver/Misburg ved Hannover. I oktober besøgte klubben sandgraven ved Voervadsbro og grusgraven ved Østbirk, og årets sidste klubbetur gik til Hillerslev Kalkgrav sammen med Vestjysk Stenklub den 21. november. Tak til Linda og Jytte for det store arbejde med at planlægge og gennemføre det flotte turprogram og tak til chaufførerne Hans, Niels og Kaj!

Vi havde som sædvanlig en stand på Hasselager Messen 3. - 4. oktober og desuden en stand hos flintsmeden på Mols d. 19. juli. Disse arrangementer er med til at gøre Jysk Stenklub kendt, og jeg vil gerne takke alle, der hjalp til!

I begyndelsen af juli fik vi en skrivelse fra Statens Naturhistoriske Museum om Geologiens Dage. Dette landsdækkende arrangement har været afholdt hvert andet år, og vi har deltaget adskillige gange. Som noget nyt vil det fremover blive afholdt hvert år, startende i efteråret 2015. I bestyrelsen var vi enige om, at vi ikke deltog, da fristen var for kort. Til gengæld fik vi i starten af juli en henvendelse fra Molslaboratoriet om et muligt samarbejde på Geologiens Dage i 2016, og det har vi takket ja til. Arrangementet vil blive afholdt på stranden ved Ebeltoft Færgehavn søndag den 18. september, og der er foreløbigt afholdt to planlægningsmøder. Der vil senere komme mere nyt.

I vinterhalvåret har vi klubmøder på Åby Bibliotek og mulighed for at komme i klubbens værksted på Læssøesgades Skole. Klubmøderne begynder med hyggeligt klubsamvær fra kl. 13.00 med tid til stensnak, udveksling af ideer, fremvisning af gode fund og bestemmelser af sten og fossiler. Der er altid en plakat med præsentation af dagens foredragsholder på døren og en blomst på bordet, så foredragsholderen kan føle sig velkommen. Der er lagt aktuel geologisk litteratur frem, og der er lister med tilmelding til de kommende ture, hvis der er plads.

I bestyrelsen prøver vi at lytte til medlemmernes ønsker om emner til foredrag og derudfra skaffe gode og aktuelle foredragsholdere. Ud fra medlemmernes interesser er der flest foredrag om fossiler, men vi forsøger også at dække andre områder af geologien. I det forløbne år har vi haft syv fore-

drag. I april 2015 fortalte Peter Myrhøj fra Stenvennerne i København om, hvordan man kan registrere sin samling ved hjælp af IT. Til septembermødet havde vi traditionen tro ”årets fund” samt et foredrag af Erik Thomsen om evolution. I oktober fortalte Frantz Kristensen fra Sæby om rav, og i november fortalte Jens Drivsholm om Gotlands geologi, specielt om de mange brachiopoder. I december havde vi vores traditionsrige og hyggelige julemøde med lagkage, lotteri og julemusik, og januarmødet bød på dubletsalg og desuden foredrag af Peter K.A. Jensen, der fortalte om menneskets odysse. I februar fortalte Claus Beyer om sporfossiler, og inden denne generalforsamling øste Søren ud af sin store viden om søpindsvin. De sidste fire foredragsholdere har således været vore egne klubmedlemmer, og jeg tror ikke, at ret mange stenklubber har en lignende ekspertise blandt deres medlemmer! Vores mødeprocent til klubmøderne er stadig høj, idet der ofte er over 40 tilhørere, og tilhørernes spørgelyst er stor. Flere udefra kommende foredragsholdere har da også i tidens løb givet udtryk for, at vores klubs medlemmer er både vidende og interesserede og kan stille mange gode spørgsmål.

De fleste foredragsholdere kommer med en PowerPoint præsentation på en USB-nøgle, men der kan alligevel være brug for teknisk udstyr og backup, hvis teknikken driller. Vi er så heldige, at Arne altid er klar til at stille eget udstyr samt sin ekspertise til rådighed, så det hele altid fungerer. Desuden kan vi før foredragene glæde os over hans flotte diasshows med billeder fra klubbens ekskursioner eller historie, og han leverer også flotte fotos til vores klubblad og hjemmeside. Det vil jeg gerne takke Arne for!

Værkstedet i Læssøesgades Skole fungerer godt, og det giver et fint overskud. Hans sørger som altid for, at maskiner er i den fineste orden og klarer indkøb, regnskab og vedligeholdelse af værkstedet. Tak til Hans for den store indsats!

Vores bibliotek omfatter ca. 200 bøger, der opbevares i et skab i klublokalet. Jytte har udarbejdet en liste over bøgerne, og den kan også ses på hjemmesiden. Bøgerne kan hjemlånes, og der er lånesedler. Hvis nogen skulle have for mange bøger eller tidsskrifter om geologi, er de meget velkomne til at afgive dem til klubbens bibliotek.

Også i år har vi en studiekreds om fossiler. Vi har indtil nu arbejdet med udsortering og bestemmelse af fossiler fra Eocænet i Pariser Bækkenet og vil have to aftener mere i denne sæson. Til efteråret vil vi fortsætte med disse hyggelige aftener, der foregår i vores klublokale på Læssøesgades Skole og måske finde andre emner.

Jysk Stenklub er en gammel klub, hvilket også viser sig ved, at klubben

jævnligt får donationer af bøger og sten/fossiler. De er kommet klubben til gode ved salg eller ved at indgå i klubbens bibliotek. Klubben er meget taknemlig for disse gaver, hvoraf en del er blevet brugt som gevinster ved julemødet eller solgt ved dubletsalget ved januarmødet, på Hasselagermessen og hos Flintsmeden på Mols, og det har både givet klubben en god indtægt og glædet mange.

Jysk Stenklub har en sund økonomi, og jeg vil gerne takke Jytte for, at regnskabet altid er i den fineste orden. Desuden har hun fået vores bibliotek ordnet og registreret.

Vi har et meget flot og velredigeret klubblad. Både hvad indhold, layout og billeder angår, kan Stenhuggeren på fornemste vis klare sig med andre klubbers blade. Flere medlemmer bidrager med gode artikler, og dem er der altid brug for! Tak til Søren for et klubblad, der bliver stadig bedre og tak for, at klubben altid kan trække på din store viden om fossiler og geologi, hvad enten det er besvarelser af spørgsmål eller et foredrag som i dag!

Vi har haft vores hjemmeside siden 2001, og den opdateres løbende, hvilket kan være en fordel ved ændringer i programmet. Stadig flere finder deres informationer om klubben og dens aktiviteter på nettet, og jeg får også spørgsmål om fossiler og lokaliteter og henvendelser om medlemskab fra læsere af hjemmesiden. Forslag og stof til hjemmesiden er meget velkomne!

Til slut vil jeg gerne takke den samlede bestyrelse og suppleanterne for godt samarbejde og en stor indsats i det forløbne år. Jeg vil også gerne takke alle klubbens medlemmer, der altid møder talrigt op til vores møder og ture og altid er parate til at give en hjælpende hånd i forbindelse med vores klubmøder og arrangementer.

Ingemann Schnetler

Ovenstående formandsberetning blev godkendt af generalforsamlingen.

Rav og rav-fundsteder fra hele verden

Af Bente Nielsen

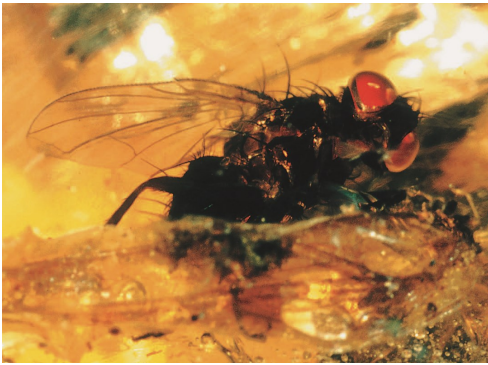
INDLEDNING

Langt de fleste ved sikkert, at rav er fossilt harpiks. Men færre ved sikkert, at der findes over 200 ravfundsteder spredt ud over hele verden, med undtagelse selvfølgelig af polerne og spændende i tid fra Pliocæn til Devon.

Med dette tal in mente siger det vel sig selv, at jeg ville sprænge rammerne for vores blad, hvis jeg skulle behandle samtlige rav-fundsteder, så jeg vil nøjes med nogle "smagsprøver". Lad os begynde i den "yngste ende".

KVARTÆR-TID (0 – 2,6 millioner år)

Kopal er ikke "ungt rav" (som mange sælgere kalder det), men derimod sub-fossilt harpiks. Kopal er meget ungt, fra måneder til flere hundrede tusinde år. (Man kan kun kalde noget for rav, hvis det er over 1 million år gammelt). Som følge af dets unge alder er Kopal meget blødt at slibe og vanskeligt at polere - det bliver let klistret, (tandpasta kan anbefales). Det er karakteristisk for det ofte gennemsigtige, citrongule Kopal, at det er rigt på inklusioner (indeslutninger), hvilket frister mange samlere, men da disse er næsten recente (nutidige), har de måske ikke altid den store videnskabelige bevågenhed. Kopal findes især på Madagascar og i Colombia. Det skal sluttelig om Kopal betones, at det let krakelerer, udtørker - således at evt. inklusioner bliver svære at se. (Dette er desværre en proces, der forløber hurtigt og uundgåeligt).

*Flue i Madagascar-kopal
(foto: Morten Hjuler og SBA).*

TERTIÆR-TID (2,6 - 65 millioner år)

EUROPA

Baltisk rav/succinit. Verdens største fundsted ligger på halvøen Samland i Kaliningrad-distriktet (det tidligere Østpreussen, nu Rusland). Her ligefrem spules det Eocæne rav ud af det, som man kalder "die blaue Erde"(den blå

jord), som indeholder mineralet glaukonit. Baltisk rav findes i alle farvevarianter, endog hvidt, blåt og grønt, hvilket dog er meget sjældent.

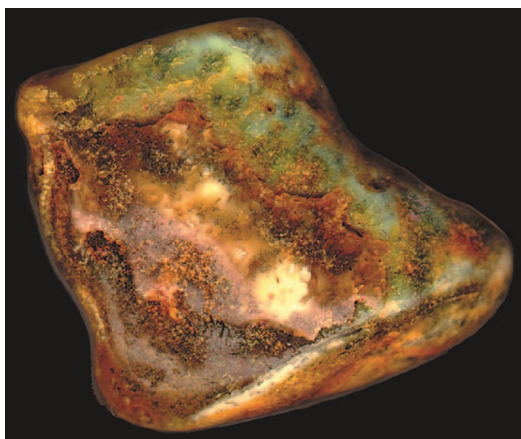

Minedrift i "blaue Erde" ved Kaliningrad

Lille myg og støvdrager i baltisk rav

Ravet er også berømt for sine mange inklusioner af dyr og planter, nogle af de vel mest videnskabeligt undersøgte i verden. Et typisk særkende for det Baltiske rav er stjernehårene, der stammer fra egen (*Quercus*). Begrebet "Verlumung" (tysk) er ligeledes et fænomen, man støder på: dvs. at inklusionen er dækket af et hvidt lag, oftest på den side, der vender væk fra lyset. Det hvide lag forårsages af udtræden af fugt fra inklusionen og består af mikroskopiske bobler. Dette kan dog fjernes ved opvarmning. Desværre kan Baltisk rav også krakelere med tiden ved uheldig opbevaring. Ilt, sollys og udtørring er medvirkende faktorer. En stor trussel mod kostbare samlinger!

*Baltisk "blå-rav"
(foto: Morten Hjuler og SBA).*

Bitterfeld-rav/Saksisk rav blev fundet som en "sidegevinst" i en åben brunkulsgrube (Goitsche v. Bitterfeld i det tidligere DDR). Da dette rav fandtes i så store mængder, blev det kommercielt udnyttet, bl.a. i smykkeindustrien. Inklusioner, som ligeledes findes heri, blev frasorteret og sendt til videnskabelig undersøgelse i Berlin. Det har været meget diskuteret, hvorvidt Bitterfeld rav var en selvstændig type rav, fordi det lå i Miocæne aflejringer. Men en sammenligning mellem flora og fauna i hhv. Baltisk og Bitterfeld rav (v. Prof. Wolfgang Weitschat) viste, at de stammede fra samme kilde. Bitterfeld rav kan ergo bestemmes som Eocænt rav omlejret i en Miocæn aflejrning. Ravet befinder sig altså på 3. aflejringssted. Desværre er "Bitterfeld-eventyret" slut. Gruben er blevet oversvømmet og er nu en sø (der Bernstein See) ved et feriested. Da det resterende rav nu ligger langt nede, er Bitterfeld rav blevet en sjældenhed - og derfor dyrt at anskaffe sig.

Schweitzisk rav kaldes **Plaffeit** efter den kanton, hvori det blev fundet. Det forefindes ofte som små stykker i matrix (kaldt Gurnigelflysch). Mange vil nok undre sig over, at man kan finde rav højt oppe i Alperne, men dette har sin logiske forklaring. Hvor Alperne nu ligger, lå der et hav, Tethyshavet. Middelhavet er faktisk en rest af dette hav. Ved den Kimmeriske Foldning for 30 millioner år siden blev Alperne dannet ved opfoldning af havbunden fra dette hav. Derfor rav der!

Fransk rav kaldes bl.a. **Oise-rav** (stammer fra Pariser-bækkenet).

Italiensk rav kaldes **Simetit**, opkaldt efter floden Simeto på Sicilien.

Rumænsk rav kaldes **Rumænit** og er fra Colti.

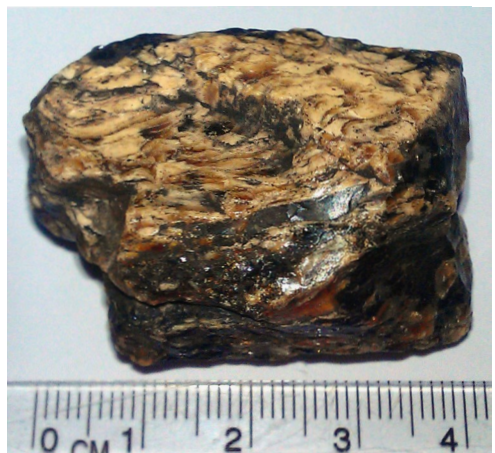
Ukrainsk rav kaldes **Rovno-rav**.

ASIEN

Kinesisk rav kaldes **Fushun-rav**.

Rav fra Borneo i Indonesien kaldes **Sarawak-rav**. Det findes ofte som store klumper, helt mørkebrune og uigennemsigtige - og uden forvitring. **Indisk rav** kaldes **Cam-bay-rav**.

*Borneo-rav eller Sarawak-rav
(stykket tilhører og er fotograferet
af Henrik S. Jensen)*

MELLEM-AMERIKA

Dominikansk rav bliver, som betegnelsen siger, udvundet i Den Dominikanske Republik på øen Hispaniola i det Caribiske Hav. Det bogstaveligt talt hugges og mejsles ud af smalle, lange minegange. Mange arbejdere har i årenes løb måttet lade livet, dels på grund af oversvømmelse, dels på grund af sammenstyrtninger i minegangene. En af de kendteste miner hedder Palo Alto. Næstefter Baltisk rav udgør det Dominikanske rav den næststørste del af verdens ravfund. Mange foretrækker dette Miocæne rav, som kun er halvt så gammelt som det Baltiske, fordi det er "renere" og indeholder flere sjældne inklusioner, f.eks. firben, end Baltisk rav.

Dominikansk rav har ligeledes et stort farvespektrum, men mest berømt og kostbart er uden tvivl det "**blå rav**". Dvs. ravet er ikke blå ved almindeligt lys. Først når det belyses med UV-lys, fluorescerer det i de flotteste dybe blå farver.

Mexikansk rav kaldes **Chiapas-rav** og har samme alder som Dominikansk rav.

Men hvor Dominikansk rav først blev opdaget i det 20. årh., har Mexikansk rav været kendt længe. Mexikansk rav brydes ligeledes i miner. Inklusionerne er dog ikke altid så gode som i Dominikansk rav - de kan være "forvrængede" på grund af vulkansk aktivitet.

AUSTRALIEN

Capex York rav. Fundet af rav i Australien - på en ufremkommelig halvø på nordøst-spidsen af landet - er endnu så nyt, at det stadig undersøges. Ved personlig kontakt til en af finderne, Beth Norris, har jeg imidlertid fået oplyst, at det er fra Tertiær, Miocæn, ca. 12-34 millioner år gammelt.

KRIDTTID (63 - 146 millioner år)

EUROPA

Østrigsk rav kaldes **Golling-rav** efter fundstedet i nærheden af Salzburg. Det kan findes som knolde i kul-matrix, og farven varierer fra brun til sort. En anden type **rav man finder i Frankrig** er **Charente-rav**. Det meste rav fra dette fundsted er opakt, uigennemsigtigt, og følgelig er det svært at se evt. inklusioner. Dog, her på det seneste er der opfundet en metode, der gør det umulige muligt, nemlig "X-RAY SYNCHROTON IMAGING". En metode der ikke alene gør det muligt at opdage inklusioner, men ligeledes at lave 3D-rekonstruktioner af disse. **Rav fra Baskerlandet, Alava** eller **Penacerrada-rav** blev først opdaget i 1995 og er derfor stadig under

undersøgelse. Indtil videre er der ikke offentliggjort så mange resultater om det. Jeg har ikke kunnet finde bøger om det. Dog af spændende inklusioner har der vist sig flere fuglefjer (Aves) end i andre slags rav, og man har ligeledes fundet verdens måske ældste hjulspinder (Arachnida, Araneae). Det bør nok også nævnes, at man ikke har fundet myrer (Hymenoptera, Formicidae) i spansk rav. I det hele taget er myrer sjældne i Kridttids-rav, de finder først deres rigtige udbredelse i Tertiær!

Portugisisk rav kaldes **Cascais-rav**. Fundstedet er i nærheden af Lissabon.

Ungarsk rav kaldes **Ajkait**.

Tjekkisk rav kaldes **Walchowit**.

MELLEMØSTEN og ØSTEN

Ikke alene er **Libanesisk rav** verdens ældste (ca. 130 millioner år gammelt) og indeholder verdens ældste inklusioner - det er også meget interessant set ud fra et evolutionsmæssigt synspunkt. I Kridttiden dukkede nemlig de første blomsterplanter op (ANGIOSPERMER - i modsætning til GYMNOSPERMER), og med dem en masse insekter, som var i stand til at bestøve disse. Man kan måske diskutere, hvad der kom først, planterne eller de der-til tilpassede insekter?

Det gælder i øvrigt også for meget Kridttids-rav, at det er meget skrøbeligt. Derfor er det sommetider nødvendigt at støbe det ind i Epoxy-plast for nærmere bearbejdning og studium.

Rav fra Libanon, Jordan og Israel kaldes tilsammen **Levantisk rav**.

Russisk rav findes i Sibirien og benævnes **Taimyr-rav**. **Rav fra det tidligere Burma** (nu: Myanmar) kaldes **Burmit**, og der har ikke altid været enighed om dets alder. I begyndelsen mente man, at Burmit var Tertiært, men en nærmere undersøgelse af insektfaunaen ændrede denne opfattelse. Der er nu således bred enighed om, at det stammer fra Kridttiden. Burmit er rig på inklusioner - f.eks. har man fundet verdens tre ældste myrer. På grund af mere stabile forhold rent politisk i det, man nu kalder Myanmar, kommer der Burmit her til Vesten. Det er meget spændende, men også dyrt at anskaffe sig.

Japansk rav kaldes **Kuji-rav**.

AMERIKA

Canadisk rav kommer fra Cedar Lake og kaldes derfor **Cedarit**. Det er interessant, fordi det stammer fra overgangen mellem Kridt og Tertiær, hvor der

som bekendt skete en masseuddøen (af f.eks. dinosaurerne). Cedarit har aldrig været kommercielt udnyttet, og det egner sig slet ikke til smykkefremstilling, idet der er tale om små, skrøbelige og sorte stykker.

I de tidlige 1990'ere blev der gjort et vigtigt **ravfund i New Jersey**, kaldet **Raritan-rav** efter den formation, hvori det blev fundet. New Jersey-rav er rig på inklusioner. Nogle af de ældste blomster i verden blev fundet heri - de første svampe, mange skjoldlus (Coccoidea) og den eneste tardigrade kendt fra Kridttiden. Tardigrader er i familie med arthropoderne. Ravet er igen meget skrøbeligt og er fortværende under videnskabelig undersøgelse.

AFSLUTTENDE BEMÆRKNINGER

Man kan finde rav endnu længere tilbage i tid end Kridttiden, men så er det uden inklusioner.

Een undtagelse er jeg dog stødt på (på Internettet): et stykke Trias-rav, 230 millioner år gammelt, der indeholdt 2 fluer (Diptera) samt 1 mide (Acari). Stykket blev fundet i Italien.

Selv på Bornholm kan man finde rav (fra Jura-tiden). Det så jeg i et nummer af tidsskriftet "Fossilien", som jeg desværre ikke fik fotokopieret. Det drejer sig dog kun om bittesmå stykker i matrix.

LITTERATUR-HENVISNINGER

Günter Krumbiegel/Brigitte Krumbiegel: "Bernstein. Fossile Harze aus aller Welt" (Ed, Goldschneck, 2005).

D. Penney og J.E. Jepson: "Fossil Insects. An Introduction to Paleontomology" (Siri Scientific Press, 2014).

"Biodiversity of Fossils in Amber from the Major World Deposits" (Edited by David Penney) (Siri Scientific Press, 2010).

HENVISNINGER TIL NETTET

www.fossilien.de (salg af inklusioner fra forskellige fundsteder), klik på BERNSTEIN!

www.ambertop.de: Klik på BERNSTEINE. + Klik på TIPPS UND INFOS: Bernstein Fundorte og Bernstein Reisen.

Michael Bak

Collector of Fine Mineral Specimens

I øjeblikket masser af fine og sjældne mineraler til salg fra min samling (tidl. Claus Hedegaard) - bl.a.:

- *Mere end 50 forskellige zeolite-mineraler*
- *Malachite, Azurite, Cerussite fra Tsumeb, Namibia*
- *Sjældne mineraler fra hele verden*

Overvejer du at sælge din samling ?

Med kontakt til samlere og forhandlere i USA og Europa kan jeg tilbyde dig den bedste pris for din samling af fine mineraler og gode enkeltstykker.

Kontakt Michael for en vurdering og et tilbud

Altid kontant betaling

Kærdalen 16 - 3660 Stenløse - Tlf. 23 21 15 43

michaelbak@worldofminerals.dk

Gode steder på nettet, som vi har fået øje på:

Axel Cordes, der lavede den fine bog om Lyby- og Mogenstrup-fossiler, har en fin hjemmeside.

Den rummer rigtig mange Lybyfossiler, så den er værd at kende. Under punktet "OTHER FOSSILS" ligger bl.a. et lækkert søpindsvin (*Proraster* sp. eller *Schizaster* sp.). (Set af Jytte Frederiksen).

<http://www.fossilcrabsandmore.de/>

Klubture og arrangementer 2015

v/ Linda Lægdsmand

Dato:	Antal deltagere:	Destination:
04.04.	19 pers.	Sangstrup Klint
24.04. - 02.05. 9 dage	16 pers.	Gotland
06.06.	10 pers.	Strandtur på Helgenæs
04.07.	20 pers.	Sommerudflugt Alrø + Juelsminde Strand
19.07.		Stand hos Flintsmeden på Mols
08.08.	30 pers.	Mols-træf m/"bjergtur"
04.09. - 06.09. 3 dage	17 pers.	Höver/Misburg
03.+04.10		Hasselagermesse
11.10.	20 pers.	Sandgrav: Voervadsbro og Grusgrav v/Østbirk
21.11.	m.Vestjysk Stenklub 4 pers.	Hillerslev Kalkgrav

TURANNONCER

Strandtur ved Sangstrup Klint Søndag d. 04. juni 2016

Tag med på en tur til denne oftest givtige lokalitet, som kan byde på fossiler fra både Danien-tiden i blokke fra klinten og fra Kridt-tiden i blokke fra havbunden.

Der er i tiden løb fundet mindst 8 forskellige arter af søpindsvin, pigge fra søpindsvin, flere arter krabber, brachiopoder, koraller, sølilje-stilke, svampe, randplader fra søstjerner og hjatænder.

Turpris ca. 200 kr.

Afgang fra PS Biler, Søren Frichs Vej 47 (Aarhus) - kl.09.00

Tilmelding og betaling senest d. 01. maj ved
Linda Lægdsmand, tlf: 8635 2740 eller
5051 0055 eller mail: lindakaj@gmail.com

Sommerudflugt til Årø

Lørdag d.02.07.2016

(Foto fra: www.hundstrupfyn.dk)

I år går sommerudflugten sydpå til den 5,6 km² store ø, Årø, beliggende i Lillebælt ved udmundingen af Haderslev Fjord. Færgeturen dertil tager kun 7-8 min.

Hos øens spisested "Årøs Perle" er der planlagt spising og en 25 minutters rundtur med Årøs Perle.

Nord- og østkysten er inddiget, mens sydkysten er tilgængelig med en 4 m høj kyst- klint med forstrand. Så der bliver også mulighed for en tur ved vandet.

Turen starter kl. 8.00 fra PS Biler, Søren Frichs Vej 47, Aarhus.

Turpris ca. 450 kr. inkl. transport, rundtur og spising

Turpris uden spising ca. 325 kr.

Tilmelding v/Linda tlf: 8635 2740 el. 5051 0055

eller mail: lindakaj@gmail.com

INVITATION TIL MOLS-TRÆF

Det vil glæde os at se alle interesserede klubmedlemmer til træf på
Lyngvej 55 i Knebel

For de, som har lyst, starter vi med en travetur i skoven **kl.12.30**

For de, som **ikke** vil med i "bjergene", er mødetiden **kl.14.30**,
hvor der serveres kaffe og blødt brød i teltet.

Medbring gerne nogle af jeres fund (til beundring) og/el. evt.
nogle "problematica" og meget gerne fotos fra klubarrange-
menter/ture/rejser.

Husk! Medbring egne kolde drikkevarer.

Hilsen og på gensyn

Kaj og Linda

Tilmelding nødvendig! Tlf.: 8635 2740 / 5051 0055 eller mail:
lindakaj@gmail.com

Lang weekendtur til Hannover-området fra fredag 2.9. til søndag 4.9.2016

I år forsøger vi at få tilladelse til at besøge den miocæne lergrav i Gross Pampau øst for Hamburg **fredag d. 2. fra kl. 12 til 15**. Se: www.steinkern.de/gross_pampau

Vi har fået tilladelse til at besøge kalk-/mergelgraven i Misburg **lørdag d. 3. fra kl. 09 til 15**, da de ikke længere lukker samlere ind om søndagen. Se: www.ap-h.de/fossilien - og klik på [Funde](#).

Ved aftenstid når vi til hotellet i Höver. Aftenmaden spises på restaurant begge dage.

Søndag vil vi på hjemvejen besøge Istitidmuseet i Flensburg.

Turpris ca. 1350 - 1400 kr.
incl. 2 overnatninger, morgenmad og madpakker

Afgang fra PS biler, Søren Frichs Vej 47, Aarhus - kl. 07.30

Er du interesseret i at deltage?

Så ring til Linda på 8635 3740 el. 5051 0055
el. mail: lindakaj@gmail.com

Narsaq - artikel 1 – eller: hvordan samlergenet fik næring

Af Mette Oxholm

Foto: Geolog Bjarne Leth Nielsen.

Vi udrejste i 1964 til Grønland. Kjeld havde fået ansættelse i GTO Grønlands Tekniske Organisation som assistent, senere som byggeleder. Vi vidste ikke ret meget, hverken om Grønland, om jobbet eller byen, og slet ikke om geologi, men vi blev glædeligt overraskede. Alle berømmer den smukke grønlandske natur, og også vi blev meget fascineret. Da vores børn endnu var små, blev det i begyndelsen kun til korte traveture for at lære omgivelserne at kende.

Vi blev begejstrede over, på de stenede veje og skråninger, at finde sten af forskellige farver, og også sten med krystalformer. Det var bare så spændende

de, og også vi begyndte at fylde i vindueskarmene!, et umiskendeligt tegn på en begyndende samlermani, men det vidste vi heller ikke. J

Kjelds job gav det følgende forår tekniske opgaver ude ved med Geologlejreren, med at vejen derud skulle udbedres efter vinteren. Lejreren og efterforskningens leder var professor Henning Sørensen, med en stab af geologer, og vi havde jo vindueskarmene fulde af spørgsmål. Disse unge geologer kunne mod te, marmelade og mængder af hjemmebagte franskrød med glæde fortælle os, hvad det var for ”mærkelige sten” som vi havde fundet. Det blev en fornøjelig tid, men også vanskelig, for vi kæmpede med at huske alle de mange og svære navne, som vi havde skrevet ned på små sedler i bukselommerne. Dog trøstede det os, at flere geologistuderende besværede sig over, at dette her: ”sgu ikke var geologi, men det rene galimatias”, for man ku’ ikke på den tid læse om mineralerne i lærebøgerne om den store Ilimaussaq Intrusion. Det var nyt både for dem og for os, en ret god trøst for os.

I løbet af foråret fik vi anvist, hvor vi med fordel kunne kigge, og senere kom vi med på ekskursioner i fjeldet. Det var utroligt lærerigt, men kolossalt anstrengende at følge de veltrænede geologer, som nærmest løb op ad fjeldskrånningerne, men især lærte vi nu at sortere ud hjemme i vindueskarmen, for nu så vi jo hvordan et rigtigt godt stykke skulle se ud!

Vi kunne ikke vide, at vi med flytning til Narssaq var dumpet lige ned i et geologisk og ikke mindst mineralogisk utroligt spændende område, nemlig Kvanefjeldet og Ilimaussaq komplekset. Forenklet sagt er intrusionen ”bunden eller kernen, dvs. magma-kammeret i en gammel udslukt vulkan, hvor toppen er slidt ned”. Ikke så let at forstå når man lige er kommet fra det flade Danmark. Denne forekomst har så det særkende, at alle de sjældne mineraler fandtes indlejret i fjeldets bjergarter. Vi lærte os selv, at spore steder, hvor vi med hammer og mejsel kunne løsne nogle eftertragtede stykker.

Da efteråret kom, og geologlejren skulle lukke ned for vinteren, fik de en lys ide derude – for os! De havde et helt bibliotek af opslagsværker, relevante tidsskrifter m.m., som de plejede at sende med skib ned til Danmark, fordi der kunne blive fugtskader og andet ude i lejren om vinteren. Det var en meget stor kasse, som de nu kom og spurgte, om vi mon ikke havde lyst til at låne i vinter? OM vi havde! Det var jo en hel guldgrube af viden for os, som vi ikke kunne skaffe på anden måde. (Efter den vinter blev vi faste medlemmer af Geologisk Forenings tidsskrifter, som i dag beror i Stenklubben, og frit kan lånes af Stenklubbens medlemmer).

Det er velkendt, at der er mange forskellige værdifulde og interessante forekomster i Grønland, ikke kun i Sydgrønland, hvor vi var bosat igennem 10 år, fra 1964-1973.

Ilimaussaq og Kvanefjeld er blevet kendt for strålingsminerallerne uran, thorium og flere såkaldt sjældne jordarter. Med Henning Sørensen som kilde: ”*er uran- og thorium forekomsterne ganske betydelige. Kvanefjeldsområdet er måske verdens største thorium-forekomst, som kan blive fremtidens energiråstof. Sjældne jordarter er betegnelsen for de metaller, som er kemisk nært beslægtede, men i forskellige mængdeforhold.*” Man kan i disse år læse i aviserne om de varierende forhåbninger, man i Grønland har sat sig til en mulig minedrift, og om den mulige rentabilitet. (Det omfattende læsestof om dette emne kan med fordel læses på www.ggg.gl og på Google ved at slå op på : ”Ilimaussaq Intrusionen – uran- og thoriumforekomsten”).

Dette var naturligvis noget vi bare kunne følge på afstand med interesse, men ikke selv kunne deltage i, men bare høre om de mange boreriger på Kvanefjeld, jvf. Henning Sørensen, hele 43 boreriger med en samlet kernelængde på 10 kilometer, og yderligere 15 kilometer det følgende år, ansporede os meget.

Med Kjelds job fulgte en bil, en dejlig robust Land Rover, og vi anskaffede selv en lille speedbåd, så nu var vi virkelig blevet mobile. På afsides kyststrækninger fandt vi højvarmekvarts, der er hård og klar, og meget egnet til slibning i facetter. Det hører med, at der skal et godt ægteskab til, når et projekt mislykkedes, eller at der kom knasende slibestøv i køkkenskabene.

Vores debut som stensamlere kom hovedkuls, men oplevelsesrig igennem alle årene.

.... fortsættes i næste nr. af Stenhuggeren

Meteoritten fra Ejby – en hilsen fra før Jordens skabelse

Af Arne Dich

Gennem de sidste par år er der flere gange rapporteret om meteoriter på himlen. Og så blev det alvor. Lørdag aften 6. februar ved 22-tiden oplevede hundredvis af danskere et kraftigt lysglimt der oplyste himmelen i flere sekunder, efterfulgt af et stort brag. Søndag morgen modtog nyheds-medierne overvågnings-videoer og rapporter. Geologisk Museums beskrivelse af en mulig meteorit lød: ***Sort smelteskorpe - Afrundede former - Tiltrækkes af magnet - Høj vægtfylde - Ingen bobler eller gasblærer - En meteorit er danekræ og skal derfor afleveres til Museet, der uddeler en dusør for fundet.***

Snart fik Henning Haack (ansvarlig for meteoritsamlingen på Statens Naturhistoriske Museum) hundredvis af mails med billeder af sten. Og bingo! - En dame, der fik sig en smøg, opdagede sten på havegangen. Det var 3 stumper af en meteorit som folk dagen efter kunne bese på museet. - Mandag morgen undrede en muremester sig over en fordybning på sin parkeringsplads og noget der lignede cement-smulder med sort kant spredt ud. En meteorit var gået i stykker ved mødet med fliserne. - En lille pige fandt en hel meteorit på vej til skole. I alt fik museet ca. 2 kilo ind de første par dage.

Ejby-meteoritten og Chelyabinsk-meteoritten

Det viste sig, at der var tale om en **almindelig sten-meteorit**. Et lyst indre omgivet af en sort smeltekant. Når en stor vildfaren sten rammer Jordens atmosfære med 20-70 km i sekundet sker der en voldsom opbremsning, der kan sammenlignes med en gevaldig maveplasker efter et fald fra Storebæltsbroen. Luften gløder omkring stenen og danner et lysspor; ofte høres et overlydsbrag; 90% af stenen smelter eller fordampes under opbremsningen, og den går måske i flere stykker; en tynd smelteskorpe efterlades uden på det stadig ofte frosne indre af stenen eller stenene, der efter et frit fald lander på jorden.

Der er nu 6 fund af danske meteoritter, deraf er de 4 observerede fald: Mern-meteoritten i 1878, Århus i 1951, Maribo i 2009, og nu Ejby 2016 – allerede 2 i dette århundrede!! Der er kun 5-6 observerede fald om året på verdensplan. Den internationale ”*Meteoritical Bulletin Database*” indeholder kun i alt lidt over tusind registrerede fald siden før vor tidsregning ud af 60.000 fund og bestemmelser af meteoritter.

Det er jo spændende at få besøg fra det ydre rum. Fantasien får noget at lege med. Finderne får en dusør svarende til den vurderede markedspris for en nyfalden almindelig chondrit, som den kaldes. Priserne kan variere fra få til tusindvis af dollars pr. gram alt efter art, udseende og sjældenhed. Nu, hvor der er afleveret godt 6 kg, er prisen faldet fra 200 til en snes kr. pr gram.

Men det mere interessante er:

Hvad kan meteoritten fortælle?

Astronomerne får bygget stadig større, avancerede teleskoper og har længe kigget ud på planeter og stjerner, analyseret deres baner og lys, for at finde ud af hvad de består af og hvordan de er dannet. Rakter, rumsonder og besøg på månen og fjerne planeter er enormt kostbare. Og her får man så bare sten derudefra med ”luftpost”.

Ejby-meteoritten har været udsat for den kosmiske stråling i rummet. Strålingen har sat radioaktive spor, som nu skal undersøges i et laboratorium i Italien, beliggende 1½ km inde i et bjerg, godt beskyttet mod yderligere stråling – for at finde svar på hvor længe Ejby-meteoritten har været undervejs, og hvor stor den var, for den blev brudt op. Desuden skal dens kemiske sammensætning undersøges for at den kan typebestemmes og indgå i meteorit-kataloget.

Umiddelbart ligner den f.eks. **Chelyabinsk-meteoritten** der drøede hen over Ural i 2013, hvor trykbølgen knuste tusindvis af ruder og 1000 menne-

sker fik øjenskader. Den er betegnet som en LL5, dvs. den har et lavt indhold (1-3%) af frit jern og ca. 20% jern-forbindelser, og høj varme i moder-asteroiden har forårsaget kemiske ændringer.

Ved grundige studier netop af Chelyabinsk har forskere bl.a. konstateret, at den har været udsat for 8 kollisioner, den seneste for 27 millioner år siden, at den består af materiale fra flere moder-asteroider, og at den har været udsat for kosmisk stråling i 1 million år.

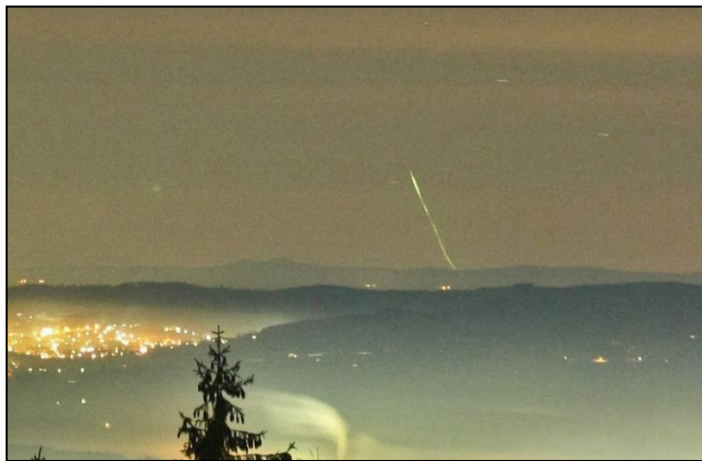
Sten-meteoritterne er ca. 4,567 milliarder år gamle, 50 millioner år ældre end Jorden. Deres grundstof-sammensætning er den samme som solens indre, bortset fra de flygtige stoffer som helium, brint, kvælstof m.m. Derfor kan man studere solsystemets oprindelse ved hjælp af meteoritterne – og f.eks. konstatere, at efter solen var dannet i den glødende skive af stof, er der tilført grundstoffer tungere end jern fra en eller to supernova-eksplosioner i nærheden. Nogle meteoritter indeholder også stof fra rummet uden for solsystemet, f.eks. kulstof i form af diamant eller grafit.

I 1969 faldt **Allende-meteoritten** i Mexico. Der var nok af den, 2 tons, hvilket fik enorm betydning for forskningen. Den indeholdt usædvanligt velbevaret materiale fra solsystemets oprindelse. Og netop lige før den første månevandring var mange laboratorier klar til analyser. Her kunne Allende udfylde ventetiden og blev den måske bedst analyserede meteorit nogensinde. Det allermest spændende var nok, at den indeholdt mange organiske stoffer som f.eks. aminosyrer, hvilket gav ophav til spekulationerne om, at livet på Jorden stammede fra rummet.

Maribo-meteoritten (25,8 gram) fra 2009 indeholdt ikke færre end 25.000 forskellige organiske stoffer fra solsystemets oprindelse, den kom ind i atmosfæren med 28,5 km i sekundet (100 gange hurtigere end et rutefly), og ildkuglen varede i 4 sekunder inden det fri fald startede i 30 km's højde!!

Og nu i skrivende stund (en måned efter faldet) kan TV2 i en artikel samle nogen af trådene. Folkene bag www.ildkugle.dk har nu kunnet beregne Ejby-meteorens bane henover Danmark, baseret på 5 billeder: 3 fra Tyskland, en videosekvens fra Ho i Vestjylland, samt et imponerende billede taget i Østrig – på 600 km's afstand – af en østrigsk amatør fotograf.

Klokken 22:07:19 lørdag den 6. februar 2016 ramte meteoren Jordens atmosfære med en fart på 14 km/sek (50.000 km/t) i 80 kilometers højde lige syd-vest for Borup på Sjælland - meget tæt på Vestmotorvejen, E20. Fra Borup bevægede meteoren sig brændende fra syd-vest mod nordøst. Meteoren styrtede ifølge beregningerne ned gennem atmosfæren med en vinkel på 64 grader (hvor 90 er lodret og 0 er vandret) og bevægede sig så på få sekunder lige nordvest om Solrød og Greve langs en 29 km lang linje - for i 20 kilometers højde at eksplodere eller gå i flere stykker lige hen over Taastrup. Herfra fortsatte resterne af meteoritten hen over Albertslund for at styrte ned nord for Glostrup og i Herlev.

Det evige spørgsmål: Hvor kommer vi fra?

En af begrundelserne for at samle og studere fossiler er vel at prøve at få overblik over livets udvikling i hav og på land – Hvorfor og hvordan? Og interesse for geologi er ikke kun at samle pæne sten, men også at forstå hvor de stammer fra og hvordan de er dannet. Det samme gælder meteorit-interessen. I dag er de forskellige videnskabsgrene forbundne og afhængige af hinanden: Astrofysik, astronomi, matematik, fysik, kemi, geologi, rumfart, evolution, biologi, genetik, meteorit-forskning osv. supplerer hinanden og kan ikke undvære hinanden. Og her er det, at forskere og formidlere som

Henning Haack er så vigtige. Man kan henvende sig direkte og få svar. F.eks. da jeg skulle ætse en skive af jern-meteoritten Gibeon med salpetersyre for at få det smukke krystal-mønster frem (Wiedmanstätten-mønster) skrev jeg til ham og fik det råd bagefter at neutralisere syren med bagepulver – et praktisk råd jeg ikke fandt på nettet eller i mine mange bøger om emnet. – Forskere er vigtige, men vekselvirkningen med offentligheden er afgørende. Der var ikke fundet meteoritter uden at befolkningen reagerede. Det kan fossil-samlere i høj grad snakke med om.

Hvad er det, der driver Henning Haacks professionelle værk?

»Det er jo skabelsen. Jagten på svaret på, hvorfor vi er her. Meteoritter indeholder det ældste materiale i vores solsystem. De bærer på historien om, hvorfor vi er her i dag. Det er derfor, vi har skabelsesberetninger. Naturvidenskaben har også sin skabelsesberetning. Én af forskellene på den religiøse og videnskabens er, at vi ved, at videnskabens skabelsesberetning er forkert. For hver gang vi kan se, at noget er forkert, går vi ud og måler og finder måske noget nyt og får forhåbentlig rettet fejlen, og så udvikler det sig. Men det er den samme drivkraft. Det er, fordi vi gerne vil vide, hvorfor vi er her i dag.«

Læs mere om meteoritter her:

Henning Haacks fine, letlæste bog om meteoritter: **Henning Haack: *Meteoritter – tidskapsler fra Solsystemets oprindelse.*** Gyldendal, 2012

Artikel om Chelyabinsk-faldet i Stenhuggeren, april 2013 her: www.jyskstenklub.dk

www.dichmusik.dk Link på siden til mere om Chelyabinsk-meteoritten samt billeder og gennemgang af Arne Dich's samling af mange meteoritter og fund i forbindelse med meteor-nedslag.

www.ildkugle.dk – stedet hvor man indberetter hvis man har set en ildkugle. Sitet drives af Geolo-gisk Museum, Astronomisk Selskab og Tycho Brahe Planetarium.

Svend Buhls fantastiske hjemmeside (på engelsk) om ekspeditioner og forskning: www.meteorite-recon.com

Meteoritical Bulletin Database www.lpi.usra.edu/meteor/metbull.php

Meteoritten optræder i TV2-programmet "Natholdet"

Af Søren Bo Andersen

Jeg blev gjort opmærksom på en mærkværdighed i TV2s program "Natholdet" sendt omkring 9. februar 2016. I programmet mere end antydes uregelmæssigheder, som jeg syntes burde udredes af hensyn til Geologisk Museums og Danekræordningens anseelse. Nedenfor kan man se først min henvendelse og derefter svaret fra museets samlingschef.

Studievært Anders Breinholdt i det nævnte "Natholdet"-program.

Dette er min henvendelse til museet:

Til Direktøren for SNM, prof. Peter C. Kjærgaard og med kopi til Danekræudvalget på SNM.

Som gammel ven af "Geologisk Museum" og som bestyrelsesmedlem og redaktør i Jysk Stenklub med kontakt til mange amatorsamlere har jeg valgt at gøre jer opmærksom på en hændelse, som jeg/vi ikke helt forstår, og som vi mener kan skade museets ry og troværdighed og måske også kan skade danekræ-ordningen. Jeg har medsendt et link til en avi-

videofil (i DROPBOX) af en udsendelse af Natholdet i TV2 ca. den 9.2.2016 - lige efter februar måneds meteoritfald i Københavnsområdet.

Det som tilsyneladende sker, og den kommentar som studieværten Anders Breinholdt giver, kan måske i fremtiden give problemer med at få publikum til at anmelde mulige danekræfund til museet - man forventer en professionel behandling og at tingene når det rette sted hen!

På videofilen ser man en angivelig udsending fra SNM, som skal sørge for en korrekt håndtering og bevaring af det nylige meteoritfund i Herlev-området. Publikum er gennem årene blevet gjort opmærksom på det vigtige i at behandle danekræ-mulige fund omhyggeligt og forsigtigt, og dette må ikke mindst gælde for meteoritfund med mulige organiske molekyler, der skal undgå forurening mv.

På filmen ses ikke desto mindre, at den angivelige museumsudsending lægger et af stykkerne i sin højre bukselomme - under Breinholdts ironiske kommentar om "forsigtighed og beskyttelse" - det virker meget uheldigt. Hele scenen skinner desuden af, at det pågældende stykke bliver fjernet uretmæssigt under et forsøg på at få det til at virke så lidt påfaldende som muligt. Det er vel meningen, at HELE fundet dels skal holdes samlet til almenvellet og dels vægtmæssigt skal komme original-finderen til gode.

Hvis der er en god mening med den pågældende måde at gøre det på, vil jeg/vi da mægtig gerne oplyses herom, og jeg/vi vil da kunne forklare den pågældende fremgangsmådes fordele for vore læsere af klubbladet.

Med venlig hilsen

Søren Bo Andersen og Jyske Stenklubs blad Stenbuggerens redaktør.

Her svares der så på forespørgslen:

22. feb. 2016 20.09 Fra: Nikolaj Scharff Til: sba@geolsba.dk

Cc: Peter C. Kjærgaard, Henning Haack (4 mere)

Kære Søren Bo Andersen,

Din henvendelse vedr. meteoritten er 'landet' hos mig. Jeg er samlingschef på Statens Naturhistoriske Museum og som sådan, ansvarlig for alle museets genstande.

Jeg giver dig fuldstændig ret i at sagen bestemt ikke fremstilles tilfredsstillende på det videoklip du har vedlagt og at man meget let kunne få den opfattelse at der slet ikke er styr på håndtering af Danekræ på SNM. Jeg har derfor undersøgt sagen nærmere.

På videoen optræder postdoc XX (navn udeladt af red.) fra grundforskningscentret Star-Plan (Grundforskningscenter på SNM). Han var efter aftale med meteoritkurator Henning Haack taget ud til nogle af de mange danskere som havde henvendt sig vedr. meteoritfund. TV2 havde spurgt om de måtte følge ham på turen. Første stop viste sig at være det såkaldte nedslagssted i Herlev. For at tjekke at det virkelig drejer sig om en meteorit, så forklarer XX at man er nødt til at bruge en magnet og han viser dem dernæst hvordan han bruger magneten til at tjekke for magnetisme. Det er denne magnet han holder i sin hånd og efterfølgende putter i baglommen. Efterfølgende forklarer XX, at det er vigtigt at få alle stumperne samlet sammen og han bruger derfor tid på at samle fragmenter sammen med og uden brug af magnet. Klipperen på "Natholdt" har behændigt klippet hans forklaringer væk, således at han ikke kun fremstår som komplet idiot, men også som tyv. XX er af gode grunde rigtig ked af at blive anklaget for at stjæle meteoritter, og har efterfølgende fået TV2 til at fjerne klippet. Havde han været mere medievant, så havde han måske taget sine forbehold, men det er aldrig nemt at gardere sig mod en tur i mediemaskinen. Det er i reglen umuligt at få TV stationer til at dementere eller rette historier.

Jeg bemærker i øvrigt flere fejl i Breinholdt's indlæg. Danekræ skal ikke indleveres til Geologisk Institut, men til Geologisk Museum på Statens Naturhistoriske Museum. Museet nævnes slet ikke i indlægget.

SNM tager håndteringen af Danekræ meget alvorligt, og har af samme grund nyligt revideret Danekrævejledningen, således at regler og praktiske forhold er grundigt beskrevet. Vejledningen skal godkendes af museets direktion og af ministeriet og vil derefter blive udlagt på museets hjemmeside.

Jeg vil godt benytte lejligheden til at takke dig for henvisningen til dette misvisende medieklip. Jeg havde ikke selv set det. Det er godt at vi har 'venner' der holder øje med os og de genstande som vi alle brænder for.

Mvh Nikolaj Scharff

Nikolaj Scharff

Samlingschef

Statens Naturhistoriske Museum, Københavns Universitet

URSKOV eller DRIVTØMMER på Mors?

**NY SÆRUDSTILLING PÅ FOSSIL OG MOLER MUSEET
FRA 3. MAJ 2016**

I molerlagene på Mors er det forholdsvis let at finde forstenet træ. Disse stykker af træ voksede i en subtropisk skov i en tid, der ligger 55 millioner år tilbage. Præcist hvor skoven lå, er der ingen, der ved, men fossilerne fortæller om urskovens spændende flora. Der hvor Mors ligger i dag, var der hav i Eocæntiden, så alle større eller mindre stykker af træ er flydt til området som drivtømmer.

*En gren eller stammestykke
som drivtømmer i molerlagene*

Der kan være stor forskel på bevaringskvaliteten af træet, og de bedst bevarede er de forkislede stykker. De velbevarede træstykker har årringe og cellestrukturen er tilmed perfekt bevaret, hvilket gør, at forskerne kan afgøre, om det drejer sig om f.eks. nåltræ eller løvtræ.

De fantastiske strukturer er mikroskopiske. For at se dem er det nødvendigt at polere træet på en stenslibemaskine. Dette gør, at detaljerne let ses, og desuden bliver de smukke strukturer og farver til "naturens egne kunstværker".

Eksempler på det smukke træ kan ses på den nye særudstilling fra den 3. maj.

I molergraven ved museet er det også muligt selv at forsøge sig som fossiltjæger, og på alle hverdage i højsæsonen er der desuden mulighed for at komme med en guide på fos-siljagt.

[Uddrag fra: "Museets Venner" 1. Halvår 2016]

ANNONCE

KONTINGENT 2016

I Stenhuggerens decemhernummer 2015 sidder et girokort til indbetaling af kontingent for 2016.

Pengene kan også indsættes på bank reg.nr 1551 kontonr 1217380 – eller betales ved et klubmøde.

- Enkeltpersoner kr. 150,-
- Par kr. 200,-

Kontingentet skulle være indbetalt inden generalforsamlingen.

Giv besked, hvis medlemskabet ikke ønskes fortsat. Det sparer foreningen for udgifter og besvær.

HUSK at melde FLYTNING til kassereren. Et postkort (se adressen på side 2) eller en mail til jytte@dichmusik.dk sikrer, at Stenhuggeren kommer frem uden forsinkelse.

Med venlig hilsen, *Kassereren*

Klubbens værksted på Læssøesgades Skole

Serviceleder på Læssøesgades skole er: Reno Sørensen. Tlf.: 2920 8796.

Kontakt Hans J. Mikkelsen, når det drejer sig om værkstedet. Tlf.: 4054 3902.

Tirsdage: kl. 13.00 - 16.00. v/ Lilian Skov (kun efter aftale) 4068 9611

Onsdage: kl. 19.00 - 22.00. v/ Leif Andersen (kun efter aftale) 6167 8062

Husk af hensyn til de låste døre at ringe besked, om du kommer på værkstedet.

Brug af sølvværkstedet: 10 kr. pr. gang. Brug af slibeværkstedet: 20 kr. pr. gang.

Bemærk: Efter sommerferien nesættes disse beløb til det halve!

Returneres ved varig adresseændring

Afsender:
Jysk Stenklub
Myntevej 16
8240 Risskov

Program for Jysk Stenklub forår/sommer 2016

Klubmøderne er på Åby Bibliotek, Ludvig Feilbergsvej, Åbyhøj

Lørdag d. 9/4: Klubmøde på Åby Bibliotek. Foredrag ved Michael Bak om grundstoffer.

sommerferie – sommerferie – sommerferie – sommerferie – sommerferie

Lørdag d. 10/9: Klubmøde på Åby Bibliotek. Sommerens fund og et foredrag som endnu ikke er fastsat. Hold evt. øje med hjemmesiden.

Lørdag d. 8/10: Klubmøde på Åby Bibliotek. Foredrag er endnu ikke fastsat. Hold evt. øje med hjemmesiden.

Lørdag d. 12/11: Klubmøde på Åby Bibliotek. Foredrag er endnu ikke fastsat. Hold evt. øje med hjemmesiden.

Lørdag d. 17/12: Julemødet på Åby Bibliotek.

Ture m.v. forår/sommer 2016

Lørdag d. 16/4: Tur til Klintebjerg (ved Sjællands Odde). Tilmelding i forrige nummer af bladet.

To. d. 5/5 – lø. 14/5: Fossiltur til det nordlige Yorkshire, England. Turen er fuldt tilmeldt.

Søndag d. 4/6: Strandtur ved Sangstrup Klint – tilmelding inde i bladet.

Lørdag d. 2/7: Sommerudflugt til Årø (v/ Haderslev Fjord) – tilmelding inde i bladet.

Lørdag d. 13/8: Mols-træf – tilmelding inde i bladet.

Fr. d. 2/9 – Sø. 4/9: Lang weekendtur til Hannover-området – tilsagn inde i bladet.

Deadline for aprilnummeret af STENHUGGEREN er den 1. august 2016.

Materiale sendes til Søren Bo Andersen. (sba@geolsba.dk) eller kan afleveres ved klubmøder.

AL DELTAGELSE I FORENINGENS AKTIVITETER SKER PÅ EGEN REGNING OG RISIKO

Ved ankomst til møderne på Åby Bibliotek efter kl. 14.00, hvor dørene bliver lukket, kan man benytte klokken til højre for døren. Husk selv at medbringe nødvendig proviant til møderne. Fra kl. 13.00 er der åbent for handel, bytning, stensnak og "sten på bordet". Mødet starter kl. 14.30.

Solbakkens KopiTryk

